การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITY PACKAGES ON LOCAL WISDOM IN SOCIAL STUDIES USING CREATIVITY-BASED LEARNING FOR PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

ถนัดกิจ บุตรวงค์* ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ และ สาวิตรี เถาว์โท
Thanadkit Bootwong*, Bhumbhong Jomhongbhibhat and Savitree Thaotho
สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000
Program in Curriculum and Instructional Development, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani 34000, Thailand
**Corresponding author:* Email: thanadkit.bg61@ubru.ac.th

รับบทความ 14 มิถุนายน 2563 แก้ไขบทความ 1 สิงหาคม 2563 ตอบรับบทความ 7 สิงหาคม 2563 เผยแพร่บทความ เมษายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80, 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านป่าก้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 14 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน จำนวน 6 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.87/81.07 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80, 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 3) ความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.08)

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) develop the learning activity packages on local wisdom in social studies using creativity-based learning for Prathomsuksa 5 students based on the 80/80 efficiency criteria, 2) compare the students' learning achievement and creativity before and after the intervention, and 3) examine the student satisfaction toward learning through the developed learning activity packages. The sample was 14 Prathomsuksa 5 students of Banpakow School, Ubon Ratchathani under the Primary Educational Service Area Office 5, studying in the second semester of the academic year, 2019. The research tools consisted of six learning activity packages based on creativity-based learning, a 4 multiple-choice learning achievement test with 30 items, a creativity assessment form, and a satisfaction questionnaire. The statistics employed in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The findings of the research were as follows: 1) The developed learning activity had an efficiency of 81.87 /81.07, which was based on the 80/80 efficiency criteria, 2) The students' achievement after the intervention was

statistically higher than that of before the intervention at the 0.01 level of significance, 3) The students' creativity after the intervention was statistically higher than that of before the intervention at the .01 level of significance, and 4) The students' satisfaction after the intervention was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.61, S.D. = 0.08).

Keywords: Learning Activity Packages, Creativity-Based Learning

บทนำ

ในช่วงเวลาเกือบ 6 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพในเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะ คุณภาพคนที่ยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ประชากรจำนวนไม่น้อยไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ทำให้ปัญหาการขาดแคลนปริมาณกำลังแรงงานในภาวะที่โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว ฉะนั้น หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) จึงได้มีการยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม มุ่งพัฒนาคนทุกช่วงวัย และเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 4-8) และเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ ก็คือการศึกษาที่เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 1)

วิชาสังคมศึกษา เป็นการบูรณาการประสบการณ์และความรู้ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ หรือการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี การศึกษาต้องทำให้เด็กไทยคิดเป็น โดยคิดได้ทั้งแบบคิดวิเคราะห์ คิดเชิงโครงสร้าง คิดรวบยอด คิดสร้างสรรค์ และคิดเพื่อสังคม สามารถร่วมกันทำงานเป็นทีม เพราะฉะนั้น รูปแบบการเรียนการสอนจึงมีการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ฝึกฝนกระบวนการคิด กระบวนการประชาธิปไตย รวมทั้งฝึกฝนคุณธรรมและจริยธรรม เป็นกลุ่มวิชาที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะหลาย ๆ ด้าน ทั้งทักษะทางสังคม ทักษะทางการคิด ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหา อีกทั้งยังเป็นวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ไปจนถึงพลโลก ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา หรือที่ในปัจจุบันเรียกว่า สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องเป็นวิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ความคิด และความสามารถต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก แต่การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมายังมีปัญหา กล่าวคือ ครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหนังสือ ขาดเทคนิคและวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ทำให้เด็กนักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือฝึกแก้ปัญหาในห้องเรียน ทำให้ไม่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพราะเบื่อหน่ายต้องท่องจำทั้งในเนื้อหาวิชาที่หลากหลายหมวดสาขา และเนื้อหาสาระ

บางอย่างก็ไม่ได้นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ทางแก้คือ ครูผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยน รูปแบบ เทคนิค วิธีการเรียนการสอนใหม่ ให้ทันกับยุคสมัย และจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการพัฒนาทั้งความคิด ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน ครูต้องสอนวิธีแสวงหาความรู้มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำ เน้นผู้เรียนมากกว่าเน้นเนื้อหาวิชา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นทักษะสำคัญของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21 (วิภาพรร พินลา, 2560, หน้า 14)

จากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่การสอน สัมภาษณ์ผู้เรียนและครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ และศึกษาข้อมูลผลการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา จากแบบรายงานผลการเรียนประจำปี พบว่า นักเรียนไม่ชอบการเรียนวิชาสังคมศึกษา เพราะรู้สึกเบื่อหน่ายกับการที่ต้องจดจำเนื้อหาที่เยอะ กว้าง และมีความหลากหลาย ไม่รู้จะนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร ไม่เห็นความสำคัญจำเป็นในการเรียน นักเรียนขาดการมีส่วนร่วม ไม่มีโอกาสได้แสดงในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจออกมาอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาในบางสาระที่ต่ำ อีกทั้งในชุมชนสถานศึกษาที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอนมีสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจหลายอย่างที่จะนำเข้ามาเป็นประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมายังไม่มีการนำสิ่งเหล่านี้เข้ามาสู่การจัดการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้ขาดการเชื่อมโยงตัวผู้เรียนกับชุมชนท้องถิ่นที่เป็นวิถีชีวิตของพวกเขา ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนที่มีภูมิปัญญาที่มีคุณค่าเป็นเอกลักษณ์ แต่ขาดผู้อนุรักษ์สืบทอด และพัฒนาเพิ่มมูลค่าเป็นสินค้าที่ช่วยสร้างรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไปได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา พบว่า การเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยแก้ปัญหานักเรียนเบื่อหน่ายและไม่สนใจการเรียนวิชาสังคมศึกษาได้ โดยการจัดการเรียนรู้จะเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทำให้สามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และแนวการจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์กระบวนการเรียนรู้ข้างต้น สามารถนำมาใช้ในการเชื่อมโยงตัวผู้เรียนกับชุมชนท้องถิ่น และเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่จะเป็นโลกยุคปัญญาประดิษฐ์ คือ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ซึ่ง วิริยะ ฤๅชัยพาณิชย์ (2558, หน้า 33-34) ได้อธิบายการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน หรือ CBL ว่าผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บรรยายเนื้อหาต่าง ๆ อย่างละเอียด มาเป็นผู้อำนวยการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นความอยากรู้ เปิดโอกาสให้ค้นหา รวบรวมข้อมูล แยกแยะและนำมาสร้างเป็นความรู้ การสอนมักจะทำเมื่อมีคำถามเป็นการสอนแบบรายคนหรือรายกลุ่มมากกว่าการสอนรวม ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ใช้เกมให้มีส่วนในการเรียนรู้ในห้องเรียน แบ่งกลุ่มทำโครงงาน ให้นำเสนอผลงาน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ใช้การวัดผลที่เป็นการวัดผลด้านต่าง ๆ ออกมาตามเป้าหมายที่ได้ออกแบบไว้ มีเวลาให้เด็กค้นคว้ามาก ๆ คุยมาก ๆ นำเสนอมาก ๆ ใช้เวลาในการสอนให้น้อยลง สนับสนุนให้คิดใช้เรื่องที่เด็กสนใจเป็นเนื้อหานำ และให้ความสำคัญกับการให้กำลังใจ

จากข้อมูลที่กล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจแนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มาพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้ศึกษาทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าก้าว เนื่องจากเป็นระดับชั้นที่ต้องมีความรู้พื้นฐานวิชาสังคมศึกษา มีทักษะพื้นฐานด้านการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญา และการคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในบริบทการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการปรับวิธีการสอน แก้ปัญหาความเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาสังคมศึกษา และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

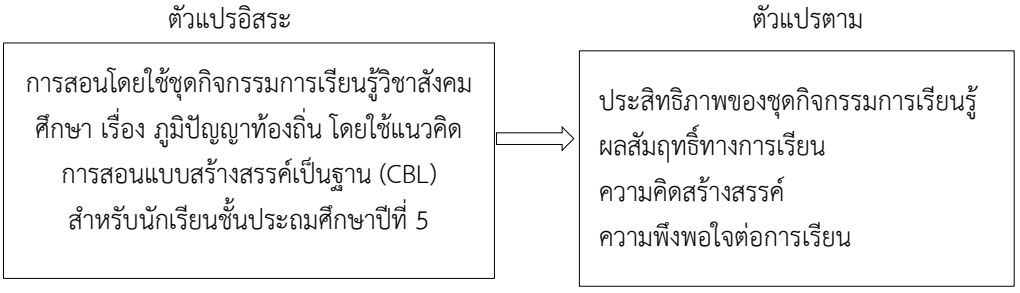

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโนนสมบูรณ์และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโนนพรสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 14 โรงเรียน 14 ห้อง รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 188 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าก้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 14 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ซึ่งทุกห้องเรียนมีการจัดนักเรียนแบบคละความสามารถ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน จำนวน 6 ชุด ค่าประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 4.40 ถึง 5 และค่าประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ที่ 4.61 เหมาะสมในระดับ มากที่สุด

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ค่าความยากง่ายรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.57 ถึง 0.73 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.27 ถึง 0.93 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.733

3. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ค่าความยากง่ายของแบบประเมินอยู่ระหว่าง 0.77 ถึง 0.89 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินอยู่ระหว่าง 0.47 ถึง 0.60 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.895

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ทุกข้อคำถาม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง โดยใช้เวลาในการสอนจำนวน 12 ชั่วโมง ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน 2 ชั่วโมง ประเมินความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน 2 ชั่วโมง และสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน 10 นาที รวมใช้เวลา 16 ชั่วโมง 10 นาที โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ ไปทดสอบก่อน (Pre-test) 1 วันก่อนสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าก้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง 14 คน

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยการชี้แจงจุดประสงค์ของเนื้อหาให้นักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 ของดีบ้านเรา เวลาสอน 2 ชั่วโมง
ชุดที่ 2 เครื่องจักสานจากไม้ไผ่ เวลาสอน 2 ชั่วโมง
ชุดที่ 3 ผ้าเบี่ยงทอมือ เวลาสอน 2 ชั่วโมง
ชุดที่ 4 การทอเสื่อกก เวลาสอน 2 ชั่วโมง
ชุดที่ 5 กระติบข้าว เวลาสอน 2 ชั่วโมง
ชุดที่ 6 อนุรักษ์เผยแพร่ เวลาสอน 2 ชั่วโมง

3. ดำเนินการสอนและให้นักเรียนทำกิจกรรมตามขั้นตอนของการใช้ชุดกิจกรรมในแต่ละชุด ตรวจให้คะแนนบันทึกผลไว้แล้วแจ้งให้นักเรียนทราบทุกครั้ง

4. ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ (Post-test) ตรวจให้คะแนนแล้วบันทึกผลไว้

5. ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

6. นำคะแนนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐาน

7. นำคะแนนจากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มาวิเคราะห์เพื่อหาระดับความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการนำผลคะแนนของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการทำกิจกรรมทุกชุด จำนวน 6 ชุด รวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ เทียบกับคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด จำนวน 14 คน แล้วหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ตามเกณฑ์ 80/80 ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2533, หน้า 459) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ดังต่อไปนี้ ในกรณีที่ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากมีตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้ เช่น สภาพห้องเรียน ความพร้อมของผู้เรียน บทบาทและความชำนาญในการใช้ชุดกิจกรรมของครู เป็นต้น อาจอนุโลมให้มีระดับผิดพลาดให้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ประมาณ 10-15 เปอร์เซ็นต์ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่สร้างอาจกำหนดไว้ 3 ระดับ ดังนี้

1.1 สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าเกิน 2.5 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นไป

1.2 เท่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเท่ากับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แต่ไม่เกิน 2.5 เปอร์เซ็นต์

1.3 ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมต่ำกว่าเกณฑ์แต่ไม่ต่ำกว่า 2.5 เปอร์เซ็นต์ ถือว่ายังมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ในการทำแบบทดสอบและแบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการทดสอบค่า t กรณีข้อมูลไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Samples) (บุญชม ศรีสะอาด 2535, หน้า 109)

3. วิเคราะห์ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์ระดับความพึงพอใจในการเรียนรู้ของลิเคอร์ท (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำแนก 5 ระดับ

ค่าเฉลี่ย		ระดับความพึงพอใจ
4.51-5.00	คะแนน	มากที่สุด
3.51-4.50	คะแนน	มาก
2.51-3.50	คะแนน	ปานกลาง
1.51-2.50	คะแนน	น้อย
1.00-1.50	คะแนน	น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยมีวิธีการ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
   1.1 การหาค่าเฉลี่ย (Mean)
   1.2 การหาค่าร้อยละ (Percentage)
   1.3 การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติการหาคุณภาพเครื่องมือ
   2.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
   2.2 การหาค่าความยากง่าย (Difficulty)
   2.3 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)
   2.4 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
   2.5 การหาค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 80/80
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มไม่อิสระต่อกัน (dependent Samples t-test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.87 /81.07 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
3. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.08)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.87/81.07 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของการศึกษา ได้ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการผลิต มีการตรวจสอบและปรับปรุง มีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งทำให้ได้ภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบที่วางไว้ โดยผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ออกแบบการจัดการเรียนรู้และกำหนดวิธีการวัดประเมินผล โดยผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และการวัดการประเมินผล ดำเนินการทดลองกับกลุ่มประชากรการทดลองแบบเดี่ยวแบบกลุ่มย่อย เพื่อหาข้อบกพร่อง หรือความผิดพลาดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้นำไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโนนสมบูรณ์และโนนพรสวรรค์ แล้วปรับปรุงข้อบกพร่อง นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหา สาระสำคัญ มาตรฐานและตัวชี้วัด นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจึงนำไปใช้ทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าก้าว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 14 คน นำข้อมูลจากการทดลองจริงไปหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

การเรียนรู้ พบว่า มีประสิทธิภาพ 81.87/81.07 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร เลิศณรงค์ (2559, หน้า 100) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนภาษาไทยโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน เรื่อง การเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการเรียนภาษาไทยโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน เรื่อง การเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 87.62/81.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537, หน้า 117) ที่ได้สรุปคุณค่าของชุดการสอนไว้ว่า ชุดการสอนสามารถช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน และมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดีให้เข้าใจชัดเจนและง่ายขึ้น ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเองและสังคม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีความรู้รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอนเพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถหยิบมาใช้ได้ทันที ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอนชุดการสอนสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือมีความคับข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอนเนื่องจากชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แทนครูแม้ครูจะพูดีหรือสอนไม่เก่ง ผู้เรียนก็สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้เพราะว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามกระบวนการและขั้นตอนที่ผู้วิจัยสังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน และได้แบ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมออกเป็นขั้น ๆ อย่างเป็นระบบ ตามแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง ผ่านการทดลอง แก้ไข ปรับปรุง ตรวจสอบ ให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นคณาจารย์และผู้ที่เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน จนได้ประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ อีกทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นักเรียนยังได้ร่วมกันศึกษาค้นคว้า จัดให้มีการอภิปรายและสรุปองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนตามที่ วิริยะ ฤๅชัยพาณิชย์ (2558, หน้า 33-34) ได้ออกแบบไว้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความสนใจ โดยในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้มีการใช้สื่อรูปภาพและคลิปวีดีโอให้นักเรียนได้ดูแล้วถามตอบแสดงความคิดเห็นเชื่อมโยงสู่สิ่งที่มีในชุดชนรอบตัวของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ตั้งประเด็นการเรียนรู้จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนรอบตัวของนักเรียนเป็นกลุ่มตามประเด็นที่นักเรียนแต่ละคนสนใจ

ขั้นตอนที่ 3 ค้นคว้าและคิด โดยมีการออกแบบกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นกลุ่มตามประเด็นที่ได้เลือกศึกษาตามรูปแบบที่สนใจ โดยครูทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ตอบข้อสงสัย และเป็นที่ปรึกษาในการศึกษาค้นคว้า

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอ โดยได้มีการให้นักเรียนออกแบบการนำเสนอตามความถนัดและความสนใจของตัวนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งกำหนดกรอบกว้างที่ให้เน้นความสร้างสรรค์ แปลกใหม่ และน่าสนใจ

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผล โดยออกแบบให้นักเรียนแต่ละคนได้มีส่วนร่วมในการประเมินร่วมกับครู มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ประเมินผลงาน และให้ข้อมูลในการการปรับปรุง เพิ่มเติมองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ตามแนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ที่เป็นระบบกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการสร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ ตอบสนองความสนใจของนักเรียน ที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นไปในทางที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษมะณี ลาปะ (2560, หน้า 725) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนร้อยละ 83.33 มีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 73.75 ขึ้นไป มงคล เรียงณรงค์ (2558, หน้า 141) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชา ส 21103 สังคมศึกษา 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน นักเรียนร้อยละ 80.00 ผ่านเกณฑ์ และมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.50 สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกระบวนวิชา CEE 2205 (ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก) ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการประเมินระหว่างเรียนและการสอบวัดผลปลายภาคเรียนนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสอบผ่าน 72 คน คิดเป็น

ร้อยละ 100 ไพลิน แก้วดก (2560, หน้า 206) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน: การวิจัยผสานวิธี ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรูโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ชลธิชา นำนา (2560, หน้า 83) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรม โดยได้มีการออกแบบการทำกิจกรรมตามแนวคิดการวัดความคิดสร้างสรรค์ของ ทอร์แรนซ์ (1962, p. 16) ที่ได้ให้คำนิยามของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดผลผลิตหรือสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะเกิดจากการรวบรวมเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์ แล้วรวบรวบความคิดเป็นสมมติฐานและรายงานผลที่ได้รับจากค้นพบ โดยตัวอย่างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพ เช่น กิจกรรมการวาดภาพ (Picture Construction) โดยให้นักเรียนต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ ให้มีความแปลกใหม่ น่าตื่นเต้น และน่าสนใจที่สุด พร้อมตั้งชื่อภาพที่วาด ให้แปลกใหม่ที่สุด เวลา 10 นาที เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการออกแบบการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบชัดเจนในแต่ละกิจกรรมและมีเกณฑ์ในการวัดและประเมินที่สอดคล้องกันอย่างเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้กับนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นผลในทางที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกษมะณี ลาปะ (2560, หน้า 725) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนร้อยละ 79.17 มีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกระบวนวิชา CEE 2205 (ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก) ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง-ดีมาก อัมพร เลิศณรงค์ (2559, หน้า 100) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนภาษาไทยโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน เรื่อง การเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เบญญา โชคชัยพรรักษ์ (2560, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based Learning) วิชาโครงงานวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจ เท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการรู้ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานนั้น เป็นกิจกรรมที่เอื้อให้นักเรียนได้เรียนรู้และค้นพบความรู้จากการทำกิจกรรม ทั้งนี้ เป็นเพราะการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความเหมาะสมทั้งทางด้านของการสร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ เป็นไปตามความสนใจของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม เน้นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหารสาระและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น อีกทั้งยังคำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะต้องได้รับเมื่อผ่านการเรียนรู้ ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกระบวนวิชา CEE 2205 (ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก) ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจระดับมากที่สุดทุกด้าน และการประเมินกระบวนการทำงานกลุ่มของนักศึกษา พบว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมครบทุกขั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง-ดี (3.51 ถึง 4.50) ชลธิชา นำนา (2560, หน้า 83) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ศิรกาญจน์ จงสิริวัฒน์ (2560, หน้า 150) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกกิจกรรม เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในระดับมาก (μ = 4.36, Ó = 0.65)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ได้ โดยสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหา สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามความเหมาะสม เช่น จัดทำสื่อการเรียนเพิ่มเติมและการวัดผลประเมินผลที่ผู้สอนจัดทำเพิ่มเติม

1.2 ผู้สอนควรทำการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้และเตรียมตัวมาล่วงหน้าอย่างดี เพื่อไม่ให้กิจกรรมการเรียนการสอนเกิดการติดขัด ควรจัดเตรียมสื่อหรืออุปกรณ์ในการสอนก่อนทำการสอนอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ

1.3 ผลที่ได้จากการประเมินการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการนำไปปรับจุดบกพร่องในตัวนักเรียน และผู้สอนต้องให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน

1.4 ควรมีการเพิ่มเติมสถานการณ์ตัวอย่างหรือกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการ เรียนรู้ให้มากขึ้น เพราะสถานการณ์ตัวอย่างหรือกรณีศึกษาจะเป็นตัวกระตุ้นความสนใจ เพิ่มความท้าทาย ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้รอบด้านให้กับนักเรียนอีกทางหนึ่งด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ โดยใช้เวลา 4 สัปดาห์ หรือ 1 ภาคเรียน

2.2 ควรมีการวิจัยโดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน กับกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือในรายวิชาอื่น ๆ

2.3 ควรมีการวิจัยโดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือระดับชั้นอื่น ๆ

2.4 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ หรือความตระหนักในการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เกษมะณี ลาปะ. (2560*). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชา ส 21103 สังคมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2533). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2537). *การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน*. เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1 ถึง 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชลธิชา นำนา. (2560). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.

เบญญา โชคชัยพรรักษ์. (2560). *การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ไดรับการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-base Learning) วิชาโครงงานวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไพลิน แก้วดก. (2560). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน: การวิจัยผสานวิธี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มงคล เรียงณรงค์. (2558). *การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชา ส 21103 สังคมศึกษา 2*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิภาพรรณ พินลา. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *ปาริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ*, *30*(1), 13-34.

อัมพร เลิศณรงค์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนภาษาไทยโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน เรื่อง การเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

วิริยะ ฤๅชัยพาณิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity- based Learning (CBL). *นวัตกรรมการเรียนรู้*, 1(2), 33-34.

ศิรกาญจน์ จงสิริวัฒน์. (2560). *การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. ลำพูน: โรงเรียนบ้านห้วยต้มชัยยะวงศาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2.

สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์. (2560). *กระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกระบวนวิชา CEE2205 (ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2559). *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Torrance, E. P. (1962). *Guiding creative talent*. NJ: Prentice-Hall.